ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟ

Vedic Literature of Ancient India

ଉପନିଷଦ

(ଉପନିଷତ୍)

Upanishad / उपनिषत्

୧୦୮ ଉପନିଷଦ (ଭାଗ – ୪)

108 Upanishad (Vol – 4)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଉପଦେଷ୍ଟା

ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ସନ୍ତୋଷ କୁମାର ମିଶ୍ର

ସଂପାଦକ, ହିନ୍ଦୁ ମହାସଭା, ଓଡ଼ିଶା ଶାଖା

ବେଦ ଉପନିଷଦ

ଉପନିଷଦ ଗୁଡିକ 'ବେଦ ଯୁଗ'ର ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ରଚନା କରାଯାଇଥିଲା | ଉପନିଷଦ 'ଷଦ' ଶବ୍ଦରୁ ଆସିଅଛି, ଷଦ ଅର୍ଥାତ 'ବସିବା', ଏଥିରେ ପୂର୍ବରେ 'ଉପ' ଓ 'ନି' କୁ ଯୋଡା ଯାଇଛି | ଅର୍ଥାତ 'ଉପ' ର ଅର୍ଥ ପାଖରେ , 'ନି' ର ଅର୍ଥ ସମ୍ପୁର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ, ତେଣୁ ଉପ-ନି-ଷଦ, ଯାହାର ଅର୍ଥ ହେଲା, ସମ୍ପୁର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସିବା, ଅର୍ଥାତ ସମ୍ପୁର୍ଣ୍ଣ ସମର୍ପଣ ସହିତ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସି ବେଦର ଶେଷ ଭାଗ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା | **ଉପନିଷଦ**କୁ ବେଦର **ଚତୁର୍ଥ ସ୍ତର** ବା ଅଂଶ ବୋଲି କୁହାଯାଏ |

ଯେହେତୁ ଉପନିଷଦ ଗୁଡିକ ବେଦର ଅନ୍ତ ଆଡ଼କୁ ରଚନା କରାଯାଇଥିଲା, ସେଥିପାଇଁ ଏହାକୁ '**ବେଦାନ୍ତ**' ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ | ଅଧିକାଂଶ ଉପନିଷଦ ଗୁଡିକର ବିଷୟବସ୍ତୁ '**ଆତ୍ମବିଦ୍ୟା** ଓ '**ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା** ଉପରେ ଆଧାରିତ | ଏହାକୁ ଅନେକ ଗବେଷକ ବା ପଣ୍ଡିତ ବା ଜ୍ଞାନୀମାନେ ଅନେକ ଆଖ୍ୟା ଦେଇଛନ୍ତି ଯଥା – 'ଆଦି ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟ' ଏହାକୁ 'ଆତ୍ମ ଓ ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା' କହିଛନ୍ତି, 'ମାକ୍ସ ମୁଲ୍ଲେର୍' ଓ 'ପାଉଲ୍ ଦେଉସାନ୍' ଏହାକୁ 'ଗୁପ୍ତ ଶିକ୍ଷା', ଓ 'ପାଟ୍ରିକ୍ ଓଲିଭେଲ୍ଲେ' 'ଲୁକ୍କାୟିତ ଅର୍ଥ', ବୋଲି କହିଛନ୍ତି |

ଏହା କୁହାଯାଏ ଯେ, ଯେଉଁ ଶିଷ୍ୟ ମାନଙ୍କର ଚରିତ୍ର, ଶିକ୍ଷା ଓ ଗୁରୁଭକ୍ତି ଠିକ ରହୁଥିଲା, ସେଇମାନଙ୍କୁ କେବଳ ଉପନିଷଦ ଶିକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରିବାର ସୁଯୋଗ ମିଳୁଥିଲା | ସେଇଥିପାଇଁ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କୁ "**ଗୁପ୍ତ ବିଦ୍ୟା**" କୁହାଯାଏ |

ଇତିହାସକାର ଓ ଗବେଷକ ମାନଙ୍କ ଅନୁସାରେ ବେଦରେ ସମୁଦାୟ **୧୦୮**ଟି ଉପନିଷଦ ଅଛି | ଏହିସବୁ ଉପନିଷଦ ଗୁଡିକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବେଦ ଅଧୀନରେ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଓ ବିଷୟବସ୍ତୁ ଅନୁସାରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି | ବିଭକ୍ତିକରଣର ପଦ୍ଧତି ଗୁଡିକ ହେଲେ - **ମୁଖ୍ୟ, ସାମାନ୍ୟ, ସନ୍ନ୍ୟାସ, ଶାକ୍ତ, ବୈଷ୍ଣବ, ଶୈବ**, ଓ **ଯୋଗ** | ଅର୍ଥାତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବେଦର ମୁଖ୍ୟ, ସାମାନ୍ୟ, ସନ୍ନ୍ୟାସ, ଶାକ୍ତ, ବୈଷ୍ଣବ, ଶୈବ, ଓ ଯୋଗ ଉପନିଷଦ ଗୁଡିକ ଅଛି | (ତଳେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଟେବୁଲରେ ଏହାର ସଂକ୍ଷିପ୍ତକରଣ ପାଇ ପାରିବେ)

ଏସବୁ ଉପନିଷଦ ଭିତରୁ **ଦଶୋପନିଷଦ,** ଅର୍ଥାତ ୧୦ଟି ଉପନିଷଦକୁ 'ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦ' ଭାବରେ ମାନନ୍ତି, ଏଥିରେ, ପରେ ଆଉ ୩ଟି ଉପନିଷଦ ଯୋଗ କରାଯାଇ ଏହାକୁ ୧୩ଟି କରିଦିଆଗଲା | ତେଣୁ **୧୩ଟି ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦ**, ସେଗୁଡିକ ହେଲେ - (ଦଶୋପନିଷଦ) - ଈଶ, କେନ, କଠ, ପ୍ରଶ୍ନ, ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ତୈତ୍ତିରୀୟ, ଐତରେୟ, ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟ ଓ ବୃହଦାରଣ୍ୟକ, (ଅତିରିକ୍ତ) - କୌଷୀତକି, ଶ୍ୱେତାଶ୍ୱତର ଓ ମୈତ୍ରାୟଣୀୟ |

ବେଦ - ଉପନିଷଦ ସଂଗଠନ

ବେଦ	ସଂଖ୍ୟା	ମୁଖ୍ୟ	ସାମାନ୍ୟ	ସନ୍ନ୍ୟାସ	ଶାକ୍ତ	ବୈଷ୍ଣବ	ଶୈବ	ଯୋଗ
ଋଗ୍ ବେଦ	୧୦	ଐତରେୟ, କୌଷୀତକି	ଆତ୍ମବୋଧ, ମୁଦ୍ଗଲ	ନିର୍ବାଣ	ତ୍ରିପୁରା, ସୌଭାଗ୍ୟଲକ୍ଷ୍ମୀ, ବହ୍ବୃଚ,	-	ଅକ୍ଷମାଳିକା	ନାଦବିନ୍ଦୁ
ସାମବେଦ	୧୬	ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟ, କେନ	ବଜ୍ରସୂଚୀ, ମହା, ସାବିତ୍ରୀ,	ଆରୁଣେୟ, ମୈତ୍ରେୟ, ସଂନ୍ୟାସ, କୁଣ୍ଡିକା	-	ବାସୁଦେବ, ଅବ୍ୟକ୍ତ	ରୁଦ୍ରାକ୍ଷଜାବାଲ, ଜବାଲି	ଯୋଗଚୂଡାମଣି, ଦର୍ଶନ
କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ	୩୨	କଠ, ତୈତ୍ତିରୀୟ, ଶ୍ୱେତାଶ୍ୱତର, ମୈତ୍ରାୟଣୀୟ,	ସର୍ବସାର, ଶୁକରହସ୍ୟ, ସ୍କନ୍ଦ, ଗର୍ଭ, ଶାରୀରକ, ଏକାକ୍ଷର, ଅକ୍ଷି	ବ୍ରହ୍ମ, ଅବଧୂତ, କଠଶ୍ରୁତି	ସରସ୍ୱତୀ ରହସ୍ୟ	ନାରାୟଣ, କଳି ସନ୍ତରଣ	କୈବଲ୍ୟ, କାଳାଗ୍ନି ରୁଦ୍ର, ଦକ୍ଷିଣାମୂର୍ତି, ରୁଦ୍ରହୃଦୟ, ପଞ୍ଚବ୍ରହ୍ମ	ଅମୃତବିନ୍ଦୁ, ତେଜୋବିନ୍ଦୁ, ଅମୃତନାଦ, କ୍ଷୁରିକା, ଧ୍ୟାନବିନ୍ଦୁ, ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା, ଯୋଗତତ୍ତ୍ୱ, ଯୋଗଶିଖା, ଯୋଗକୁଣ୍ଡଳିନୀ, ବରାହ
ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ	୧୮	ଈଶ, ବୃହଦାରଣ୍ୟକ	ସୁବାଲ, ମନ୍ତ୍ରିକ, ନିରାଲମ୍ବ, ପୈଙ୍ଗଲ, ଅଧ୍ୟାତ୍ମ, ମୁକ୍ତିକା	ଜାବାଲ, ଭିକ୍ଷୁକ, ତୁରୀୟାତୀତ ଅବଧୂତ, ୟାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ, ଶାଟ୍-ୟାୟନୀୟ,	-	ତାରସାର	-	ଅଦ୍-ବୟ ତାରକ, ହଂସ, ତ୍ରିଶିଖ-ବ୍ରାହ୍ମଣ, ମଣ୍ଡଳ-ବ୍ରାହ୍ମଣ

ବେଦ	ସଂଖ୍ୟା	ମୁଖ୍ୟ	ସାମାନ୍ୟ	ସନ୍ନ୍ୟାସ	ଶାକ୍ତ	ବୈଷ୍ଣବ	ଶୈବ	ଯୋଗ
ଅଥର୍ବ ବେଦ	୩୨	ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ପ୍ରଶ୍ନ,	ଆତ୍ମା, ସୂର୍ଯ୍ୟ, ପ୍ରାଣାଗ୍ନିହୋତ୍ର	ଆଶ୍ରମ, ନାରଦପରିବ୍ରାଜକ, ପରମହଂସ, ପରମହଂସ ପରିବ୍ରଜକ, ପରଂବ୍ରହ୍ମ,	ସୀତା, ଦେବୀ, ତ୍ରିପୁରାତାପିନୀ, ଭାବନ	ନୃସିଂହ ତାପନୀୟ, ମହାନାରାୟଣ, ରାମ ରହସ୍ୟ, ରାମ ତାପନୀୟ, ଗୋପାଳ-ତାପନୀ, କୃଷ୍ଣ, ହୟଗ୍ରୀବ, ଦତ୍ତାତ୍ରେୟ, ଗରୁଡ଼	ଅଥର୍ବସିରସ୍, ଅଥର୍ବଶିଖା, ବୃହଜ୍ଜାବାଲ, ଶରଭ, ଭସ୍ମଜାବାଲ, ଗଣପତ୍ୟର୍ଥବ ଶୀର୍ଷ	ଶାଣ୍ଡିଲ୍ୟ, ପଶୁପତିବ୍ରହ୍ମ, ମହାବାକ୍ୟ
ସର୍ବମୋଟ	୧୦୮	୧୩	୨୧	୧୯	୮	୧୪	୧୩	୨୦

ପ୍ରୀୟ ପାଠକ,

ବିଭିନ୍ନ ସୂତ୍ରରୁ ଉପଲବ୍ଧ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସାମାନ୍ୟ ଅନ୍ତର ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ, ଏହା ଭୁଲ୍ କିମ୍ବା ତୃଟିଯୁକ୍ତ ନୁହେଁ, ଏହା କେବଳ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସଂସ୍କରଣ ଅଟେ । ଏହି ଉପନିଷଦ ସଂସ୍କରଣରେ ୧୯୪୮ ମସିହାରେ ପ୍ରକାଶିତ "ଇଶାଦି ବିଂଶୋତ୍ତରଶତୋପନିଷଦଃ" ପୁସ୍ତକ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଛି ।

ଆମ ଜ୍ଞାନ ଅବଧିରେ, ଧ୍ୟାନ ପୂର୍ବକ ସମସ୍ତ ସାବଧାନ, ଓ ଯତ୍ନର ସହିତ ଓଡିଆରେ ରୂପାନ୍ତର କରାଯାଇଛି । ଏଥିରେ ଭୁଲ୍ ବା ତୃଟି ରହିଥାଇପାରେ, ଯଦି କିଛି ତୃଟି ରହିଯାଇଥାଏ, ତାହା ସଂପାଦକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଗୋଚରକୁ ଆଣିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ।

ଆଶାକରୁଛି, ଏହା ସମସ୍ତ ଓଡିଆ ଭାଷା ଭାଷୀ ଜ୍ଞାନଲିପ୍ସୁ ଜନମାନଙ୍କ କାମରେ ଆସିବ ଓ ଏହାକୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ, ତଥା ଭବିଷ୍ୟତ ପିଢି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଞ୍ଚାଇ ଭାରତର ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରମ୍ପରାକୁ ବଜାୟ ରଖିବେ ।

ତାରିଖ - ୧୦.୦୯.୨୦୨୧

ଗଣେଶ ଚତୁର୍ଥୀ

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦକ

ସଂସାରଫଳ, ପଚାମୁଣ୍ଡାଇ, କେନ୍ଦ୍ରାପଡା, ଓଡିଶା

ଶୈବ ଉପନିଷଦ

(Shaiva Upanishad)

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ରୁଦ୍ରହୃଦୟ ଉପନିଷଦ

(Rudrahrudayopanisat / Rudrahrudaya Upanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ ଓମ ପ୍ରକାଶ ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦକ

prakash@scholarshoppe.com

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ

ଶ୍ରୀ ଓମ ପ୍ରକାଶ ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ

ମଧ୍ୟଖଣ୍ଡୀ, ଶ୍ରୀବଳଦେବଜୀୟୁ

କେନ୍ଦ୍ରାପଡା, ଓଡିଶା

opsarangi@gmail.com

ରୁଦ୍ରହୃଦୟୋପନିଷତ୍ / ରୁଦ୍ରହୃଦୟ ଉପନିଷଦ

।। ଅଥ ରୁଦ୍ରହୃଦୟୋପନିଷତ୍ ।।

ୟଦ୍-ବ୍ରହ୍ମ ରୁଦ୍ରହୃଦୟମହାବିଦ୍ୟାପ୍ରକାଶିତମ୍ ।
ତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମମାତ୍ରାବସ୍ଥାନପଦବୀମଧୁନା ଭଜେ ।।

ଓଁ ସହ ନାବବତୁ । ସହ ନୌ ଭୁନକ୍ତୁ । ସହ ବୀର୍ୟଂ କରବାବହୈ ।
ତେଜସ୍ୱିନାବଧୀତମସ୍ତୁ ମା ବିଦ୍ୱିଷାବହୈ ।।
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ।।

ହରିଃ ଓଁ ।।
ହୃଦୟଂ କୁଣ୍ଡଲୀ ଭସ୍ମରୁଦ୍ରାକ୍ଷଗଣଦର୍ଶନମ୍ ।
ତାରସାରଂ ମହାବାକ୍ୟଂ ପଞ୍ଚବ୍ରହ୍ମାଗ୍ନିହୋତ୍ରକମ୍ ।। ୧ ।।

ପ୍ରଣମ୍ୟ ଶିରସା ପାଦୌ ଶୁକୋ ବ୍ୟାସମୁବାଚ ହ ।
କୋ ଦେବଃ ସର୍ବଦେବେଷୁ କସ୍ମିନ୍-ଦେବାଶ୍ଚ ସର୍ବଶଃ ।। ୨ ।।

କସ୍ୟ ଶୁଶ୍ରୂଷଣାନ୍ନିତ୍ୟଂ ପ୍ରୀତା ଦେବା ଭବନ୍ତି ମେ ।
ତସ୍ୟ ତଦ୍ୱଚନଂ ଶ୍ରୁତ୍ୱା ପ୍ରତ୍ୟୁବାଚ ପିତା ଶୁକମ୍ ।। ୩ ।।

ସର୍ବଦେବାତ୍ମକୋ ରୁଦ୍ରଃ ସର୍ବେ ଦେବାଃ ଶିବାତ୍ମକାଃ ।
ରୁଦ୍ରସ୍ୟ ଦକ୍ଷିଣେ ପାର୍ଶ୍ୱେ ରବିର୍ବ୍ରହ୍ମା ତ୍ରୟୋଽଗ୍ନୟଃ ।। ୪ ।।

ବାମପାର୍ଶ୍ୱେ ଉମା ଦେବୀ ବିଷ୍ଣୁଃ ସୋମୋଽପି ତେ ତ୍ରୟଃ ।
ୟା ଉମା ସା ସ୍ୱୟଂ ବିଷ୍ଣୁର୍ୟୋ ବିଷ୍ଣୁଃ ସ ହି ଚନ୍ଦ୍ରମାଃ ।। ୫ ।।

Not For Commercial Use

ଯେ ନମସ୍ୟନ୍ତି ଗୋବିନ୍ଦଂ ତେ ନମସ୍ୟନ୍ତି ଶଂକରମ୍ ।
ଯେଽର୍ଚୟନ୍ତି ହରିଂ ଭକ୍ତ୍ୟା ତେଽର୍ଚୟନ୍ତି ବୃଷଧ୍ୱଜମ୍ ।। ୬ ।।

ଯେ ଦ୍ୱିଷନ୍ତି ବିରୂପାକ୍ଷଂ ତେ ଦ୍ୱିଷନ୍ତି ଜନାର୍ଦନମ୍ ।
ଯେ ରୁଦ୍ରଂ ନାଭିଜାନନ୍ତି ତେ ନ ଜାନନ୍ତି କେଶବମ୍ ।। ୭ ।।

ରୁଦ୍ରାତ୍-ପ୍ରବର୍ତତେ ବୀଜଂ ବୀଜୟୋନିର୍ଜନାର୍ଦନଃ ।
ଯୋ ରୁଦ୍ରଃ ସ ସ୍ୱୟଂ ବ୍ରହ୍ମା ଯୋ ବ୍ରହ୍ମା ସ ହୁତାଶନଃ ।। ୮ ।।

ବ୍ରହ୍ମବିଷ୍ଣୁମୟୋ ରୁଦ୍ର ଅଗ୍ନୀଷୋମାତ୍ମକଂ ଜଗତ୍ ।
ପୁଂଲିଙ୍ଗଂ ସର୍ବମୀଶାନଂ ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗଂ ଭଗବତ୍ୟୁମା ।। ୯ ।।

ଉମାରୁଦ୍ରାତ୍ମିକାଃ ସର୍ବାଃ ପ୍ରଜାଃ ସ୍ଥାବରଜଙ୍ଗମାଃ ।
ବ୍ୟକ୍ତଂ ସର୍ବମୁମାରୂପମବ୍ୟକ୍ତଂ ତୁ ମହେଶ୍ୱରମ୍ ।। ୧୦ ।।

ଉମା ଶଂକରୟୋଗୋ ଯଃ ସ ଯୋଗୋ ବିଷ୍ଣୁରୁଚ୍ୟତେ ।
ଯସ୍ତୁ ତସ୍ମୈ ନମସ୍କାରଂ କୁର୍ୟାଦ୍-ଭକ୍ତିସମନ୍ୱିତଃ ।। ୧୧ ।।

ଆତ୍ମାନଂ ପରମାତ୍ମାନମନ୍ତରାତ୍ମାନମେବ ଚ ।
ଜ୍ଞାତ୍ୱା ତ୍ରିବିଧମାତ୍ମାନଂ ପରମାତ୍ମାନମାଶ୍ରୟେତ୍ ।। ୧୨ ।।

ଅନ୍ତରାତ୍ମା ଭବେଦ୍-ବ୍ରହ୍ମା ପରମାତ୍ମା ମହେଶ୍ୱରଃ ।
ସର୍ବେଷାମେବ ଭୂତାନାଂ ବିଷ୍ଣୁରାତ୍ମା ସନାତନଃ ।। ୧୩ ।।

ଅସ୍ୟ ତ୍ରୈଲୋକ୍ୟବୃକ୍ଷସ୍ୟ ଭୂମୌ ବିଟପଶାଖିନଃ ।
ଅଗ୍ରଂ ମଧ୍ୟଂ ତଥା ମୂଲଂ ବିଷ୍ଣୁବ୍ରହ୍ମମହେଶ୍ୱରାଃ ।। ୧୪ ।।

Not For Commercial Use

କାର୍ଯ୍ୟଂ ବିଷ୍ଣୁଃ କ୍ରିୟା ବ୍ରହ୍ମା କାରଣଂ ତୁ ମହେଶ୍ୱରଃ ।
ପ୍ରୟୋଜନାର୍ଥଂ ରୁଦ୍ରେଣ ମୂର୍ତିରେକା ତ୍ରିଧା କୃତା ।। ୧୫ ।।

ଧର୍ମୋ ରୁଦ୍ରୋ ଜଗଦ୍ୱିଷ୍ଣୁଃ ସର୍ବଜ୍ଞାନଂ ପିତାମହଃ ।
ଶ୍ରୀରୁଦ୍ର ରୁଦ୍ର ରୁଦ୍ରେତି ୟସ୍ତଂ ବ୍ରୂୟାଦ୍ୱିଚକ୍ଷଣଃ ।। ୧୬ ।।

କୀର୍ତନାତ୍ସର୍ବଦେବସ୍ୟ ସର୍ବପାପୈଃ ପ୍ରମୁଚ୍ୟତେ ।
ରୁଦ୍ରୋ ନର ଉମା ନାରୀ ତସ୍ମୈ ତସ୍ୟୈ ନମୋ ନମଃ ।। ୧୭ ।।

ରୁଦ୍ରୋ ବ୍ରହ୍ମା ଉମା ବାଣୀ ତସ୍ମୈ ତସ୍ୟୈ ନମୋ ନମଃ ।
ରୁଦ୍ରୋ ବିଷ୍ଣୁରୁମା ଲକ୍ଷ୍ମୀସ୍ତସ୍ମୈ ତସ୍ୟୈ ନମୋ ନମଃ ।। ୧୮ ।।

ରୁଦ୍ରଃ ସୂର୍ୟ୍ୟ ଉମା ଛାୟା ତସ୍ମୈ ତସ୍ୟୈ ନମୋ ନମଃ ।
ରୁଦ୍ରଃ ସୋମ ଉମା ତାରା ତସ୍ମୈ ତସ୍ୟୈ ନମୋ ନମଃ ।। ୧୯ ।।

ରୁଦ୍ରୋ ଦିବା ଉମା ରାତ୍ରିସ୍ତସ୍ମୈ ତସ୍ୟୈ ନମୋ ନମଃ ।
ରୁଦ୍ରୋ ୟଜ୍ଞ ଉମା ବେଦିସ୍ତସ୍ମୈ ତସ୍ୟୈ ନମୋ ନମଃ ।। ୨୦ ।।

ରୁଦ୍ରୋ ବହ୍ନିରୁମା ସ୍ୱାହା ତସ୍ମୈ ତସ୍ୟୈ ନମୋ ନମଃ ।
ରୁଦ୍ରୋ ବେଦ ଉମା ଶାସ୍ତ୍ରଂ ତସ୍ମୈ ତସ୍ୟୈ ନମୋ ନମଃ ।। ୨୧ ।।

ରୁଦ୍ରୋ ବୃକ୍ଷ ଉମା ବଲ୍ଲୀ ତସ୍ମୈ ତସ୍ୟୈ ନମୋ ନମଃ ।
ରୁଦ୍ରୋ ଗନ୍ଧ ଉମା ପୁଷ୍ପଂ ତସ୍ମୈ ତସ୍ୟୈ ନମୋ ନମଃ ।। ୨୨ ।।

ରୁଦ୍ରୋଽର୍ଥ ଅକ୍ଷରଃ ସୋମା ତସ୍ମୈ ତସ୍ୟୈ ନମୋ ନମଃ ।
ରୁଦ୍ରୋ ଲିଙ୍ଗମୁମା ପୀଠଂ ତସ୍ମୈ ତସ୍ୟୈ ନମୋ ନମଃ ।। ୨୩ ।।

Not For Commercial Use

ସର୍ବଦେବାତ୍ମକଂ ରୁଦ୍ରଂ ନମସ୍କୁର୍ୟାତ୍-ପୃଥକ୍ପୃଥକ୍ ।
ଏଭିର୍ମନ୍ତ୍ରପଦୈରେବ ନମସ୍ୟାମୀଶପାର୍ବତୀମ୍ ।। ୨୪ ।।

ଯତ୍ର ଯତ୍ର ଭବେତ୍ସାର୍ଧମିମଂ ମନ୍ତ୍ରମୁଦୀରୟେତ୍ ।
ବ୍ରହ୍ମହା ଜଲମଧ୍ୟେ ତୁ ସର୍ବପାପୈଃ ପ୍ରମୁଚ୍ୟତେ ।। ୨୫ ।।

ସର୍ବାଧିଷ୍ଠାନମଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱଂ ପରଂ ବ୍ରହ୍ମ ସନାତନମ୍ ।
ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦରୂପଂ ତଦବାଙ୍ମନସଗୋଚରମ୍ ।। ୨୬ ।।

ତସ୍ମିନ୍ସୁବିଦିତେ ସର୍ବଂ ବିଜ୍ଞାତଂ ସ୍ୟାଦିଦଂ ଶୁକ ।
ତଦାତ୍ମକତ୍ୱାତ୍ସର୍ବସ୍ୟ ତସ୍ମାଦ୍-ଭିନ୍ନଂ ନହି କ୍ୱଚିତ୍ ।। ୨୭ ।।

ଦ୍ୱେ ବିଦ୍ୟେ ବେଦିତବ୍ୟେ ହି ପରା ଚୈବାପରା ଚ ତେ ।
ତତ୍ରାପରା ତୁ ବିଦ୍ୟୈଷା ଋଗ୍ୱେଦୋ ଯଜୁରେବ ଚ ।। ୨୮ ।।

ସାମବେଦସ୍ତଥାଽଥର୍ବବେଦଃ ଶିକ୍ଷା ମୁନୀଶ୍ୱର ।
କଲ୍ପୋ ବ୍ୟାକରଣଂ ଚୈବ ନିରୁକ୍ତଂ ଛନ୍ଦ ଏବ ଚ ।। ୨୯ ।।

ଜ୍ୟୋତିଷଂ ଚ ଯଥା ନାତ୍ମବିଷୟା ଅପି ବୁଦ୍ଧୟଃ ।
ଅଥୈଷା ପରମା ବିଦ୍ୟା ଯୟାତ୍ମା ପରମାକ୍ଷରମ୍ ।। ୩୦ ।।

ଯତ୍ତଦଦ୍ରେଶ୍ୟମଗ୍ରାହ୍ୟମଗୋତ୍ରଂ ରୂପବର୍ଜିତମ୍ ।
ଅଚକ୍ଷୁଃଶ୍ରୋତ୍ରମତ୍ୟର୍ଥଂ ତଦପାଣିପଦଂ ତଥା ।। ୩୧ ।।

ନିତ୍ୟଂ ବିଭୁଂ ସର୍ବଗତଂ ସୁସୂକ୍ଷ୍ମଂ ଚ ତଦବ୍ୟୟମ୍ ।
ତଦ୍-ଭୂତୟୋନିଂ ପଶ୍ୟନ୍ତି ଧୀରା ଆତ୍ମାନମାତ୍ମନି ।। ୩୨ ।।

Not For Commercial Use

ୟଃ ସର୍ବଜ୍ଞଃ ସର୍ବବିଦ୍ୟୋ ୟସ୍ୟ ଜ୍ଞାନମୟଂ ତପଃ ।
ତସ୍ମାଦତ୍ରାନ୍ନରୂପେଣ ଜାୟତେ ଜଗଦାବଲିଃ ।। ୩୩ ।।

ସତ୍ୟବଦ୍-ଭାତି ତତ୍ସର୍ବଂ ରଜ୍ଜୁସର୍ପବଦାସ୍ଥିତମ୍ ।
ତଦେତଦକ୍ଷରଂ ସତ୍ୟଂ ତଦ୍ୱିଜ୍ଞାୟ ବିମୁଚ୍ୟତେ ।। ୩୪ ।।

ଜ୍ଞାନେନୈବ ହି ସଂସାରବିନାଶୋ ନୈବ କର୍ମଣା ।
ଶ୍ରୋତ୍ରିୟଂ ବ୍ରହ୍ମନିଷ୍ଠଂ ସ୍ୱଗୁରୁଂ ଗଚ୍ଛେଦ୍ୟଥାବିଧି ।। ୩୫ ।।

ଗୁରୁସ୍ତସ୍ମୈ ପରାଂ ବିଦ୍ୟାଂ ଦଦ୍ୟାଦ୍-ବ୍ରହ୍ମାତ୍ମବୋଧିନୀମ୍ ।
ଗୁହାୟାଂ ନିହିତଂ ସାକ୍ଷାଦକ୍ଷରଂ ବେଦ ଚେନ୍ନରଃ ।। ୩୬ ।।

ଛିତ୍ତ୍ୱାଽବିଦ୍ୟାମହାଗ୍ରନ୍ଥିଂ ଶିବଂ ଗଚ୍ଛେତ୍ସନାତନମ୍ ।
ତଦେତଦମୃତଂ ସତ୍ୟଂ ତଦ୍ବୋଦ୍ଧବ୍ୟଂ ମୁମୁକ୍ଷିଭିଃ ।। ୩୭ ।।

ଧନୁସ୍ତାରଂ ଶରୋ ହ୍ୟାତ୍ମା ବ୍ରହ୍ମ ତଲ୍ଲକ୍ଷ୍ୟମୁଚ୍ୟତେ ।
ଅପ୍ରମତ୍ତେନ ବେଦ୍ଧବ୍ୟଂ ଶରବତ୍ତନ୍ମୟୋ ଭବେତ୍ ।। ୩୮ ।।

ଲକ୍ଷ୍ୟଂ ସର୍ବଗତଂ ଚୈବ ଶରଃ ସର୍ବଗତୋ ମୁଖଃ ।
ବେଦ୍ଧା ସର୍ବଗତଶ୍ଚୈବ ଶିବଲକ୍ଷ୍ୟଂ ନ ସଂଶୟଃ ।। ୩୯ ।।

ନ ତତ୍ର ଚନ୍ଦ୍ରାର୍କବପୁଃ ପ୍ରକାଶତେ ନ ବାନ୍ତି ବାତାଃ ସକଲା ଦେବତାଶ୍ଚ ।
ସ ଏଷ ଦେବଃ କୃତଭାବଭୂତଃ ସ୍ୱୟଂ ବିଶୁଦ୍ଧୋ ବିରଜଃ ପ୍ରକାଶତେ ।। ୪୦ ।।

ଦ୍ୱୌ ସୁପର୍ଣ୍ଣୌ ଶରୀରେଽସ୍ମିଞ୍ଜୀବେଶାଖ୍ୟୌ ସହ ସ୍ଥିତୌ ।
ତୟୋର୍ଜୀବଃ ଫଲଂ ଭୁଙ୍କ୍ତେ କର୍ମଣୋ ନ ମହେଶ୍ୱରଃ ।। ୪୧ ।।

Not For Commercial Use

କେବଲଂ ସାକ୍ଷିରୂପେଣ ବିନା ଭୋଗଂ ମହେଶ୍ୱରଃ ।
ପ୍ରକାଶତେ ସ୍ୱୟଂ ଭେଦଃ କଲ୍ପିତୋ ମାୟୟା ତୟୋଃ ।। ୪୨ ।।

ଘଟାକାଶମଠାକାଶୌ ଯଥାକାଶପ୍ରଭେଦତଃ ।
କଲ୍ପିତୋ ପରମୌ ଜୀବଶିବରୂପେଣ କଲ୍ପିତୌ ।। ୪୩ ।।

ତତ୍ତ୍ୱତଶ୍ଚ ଶିବଃ ସାକ୍ଷାଚ୍ଚିଜ୍ଜୀବଶ୍ଚ ସ୍ୱତଃ ସଦା ।
ଚିଚ୍ଚିଦାକାରତୋ ଭିନ୍ନା ନ ଭିନ୍ନା ଚିତ୍ତ୍ୱହାନିତଃ ।। ୪୪ ।।

ଚିତଶ୍ଚିନ୍ନ ଚିଦାକାରାଦ୍-ଭିଦ୍ୟତେ ଜଡରୂପତଃ ।
ଭିଦ୍ୟତେ ଚେଜ୍ଜଡୋ ଭେଦଶ୍ଚିଦେକା ସର୍ବଦା ଖଲୁ ।। ୪୫ ।।

ତର୍କତଶ୍ଚ ପ୍ରମାଣାଚ୍ଚ ଚିଦେକତ୍ୱବ୍ୟବସ୍ଥିତେଃ ।
ଚିଦେକତ୍ୱପରିଜ୍ଞାନେ ନ ଶୋଚତି ନ ମୁହ୍ୟତି ।। ୪୬ ।।

ଅଦ୍ୱୈତଂ ପରମାନନ୍ଦଂ ଶିବଂ ଯାତି ତୁ କୈବଲମ୍ ।। ୪୭ ।।

ଅଧିଷ୍ଠାନଂ ସମସ୍ତସ୍ୟ ଜଗତଃ ସତ୍ୟଚିଦ୍ଘନମ୍ ।
ଅହମସ୍ମୀତି ନିଶ୍ଚିତ୍ୟ ବୀତଶୋକୋ ଭବେନ୍ମୁନିଃ ।। ୪୮ ।।

ସ୍ୱଶରୀରେ ସ୍ୱୟଂଜ୍ୟୋତିଃସ୍ୱରୂପଂ ସର୍ବସାକ୍ଷିଣମ୍ ।
କ୍ଷୀଣଦୋଷାଃ ପ୍ରପଶ୍ୟନ୍ତି ନେତରେ ମାୟୟାବୃତାଃ ।। ୪୯ ।।

ଏବଂ ରୂପପରିଜ୍ଞାନଂ ଯସ୍ୟାସ୍ତି ପରୟୋଗିନଃ ।
କୁତ୍ରଚିଦ୍ଗମନଂ ନାସ୍ତି ତସ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣସ୍ୱରୂପିଣଃ ।। ୫୦ ।।

ଆକାଶମେକଂ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣଂ କୁତ୍ରଚିନ୍ନୈବ ଗଚ୍ଛତି ।
ତଦ୍ୱସ୍ୱାତ୍ମପରିଜ୍ଞାନୀ କୁତ୍ରଚିନ୍ନୈବ ଗଚ୍ଛତି ।। ୫୧ ।।

Not For Commercial Use

ସ ଯୋ ହ ବୈ ତତ୍ପରମଂ ବ୍ରହ୍ମ ଯୋ ବେଦ ବୈ ମୁନିଃ ।
ବ୍ରହ୍ମୈବ ଭବତି ସ୍ୱସ୍ଥଃ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦମାତୃକଃ ।। ୫୨ ।। ଇତ୍ୟୁପନିଷତ୍ ।।

ହରିଃ ଓଁ ତତ୍ସତ୍ ।।

ଓଁ ସହ ନାବବତୁ । ସହ ନୌ ଭୁନକ୍ତୁ । ସହ ବୀର୍ୟଂ କରବାବହୈ ।
ତେଜସ୍ୱିନାବଧୀତମସ୍ତୁ ମା ବିଦ୍ୱିଷାବହୈ ।।
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ।।

।। ଇତି ରୁଦ୍ରହୃଦୟୋପନିଷତ୍ସମାପ୍ତା ।।

Not For Commercial Use